

Zoönosen: kennis van zaken verkleint risico's

Zoönosen zijn ziekten die van dieren op mensen overdraagbaar zijn. Elke beheerder en medewerker van kinderboerderijen kent dit woord inmiddels. Dit is een goede ontwikkeling. Vroeger was dit anders. Zoönosen zijn niet nieuw, maar de kennis bij dierhouders en in de samenleving ontbrak vaak. Door grote en kleine uitbraken van dierziekten in de tijd, neemt het bewustzijn bij mensen langzaam toe. Zoönosen bestaan, er is een kans dat je ziek kun worden van dieren. Maar: hoe ga je ermee om, hoe licht je anderen voor? En hoe beperk je de risico's?

GD Keurmerk Zoönosen

Om de dierhouder en samenleving te ondersteunen, heeft GD in 2009 het Keurmerk Zoönosen ontwikkeld. Het doel van dit keurmerk is het vergroten van de bewustwording van de kans op ziekteoverdracht zonder het plezier van contact met de dieren weg te nemen. Veel boerderijen met een publieksfunctie zijn inmiddels in het bezit van dit keurmerk. Mede hierdoor zien we dat er veel vooruitgang wordt geboekt wat betreft kennis en maatregelen om zoönosen zoveel mogelijk te voorkomen. En als een bedrijf toch wordt geconfronteerd met een zoönose, weten de betrokkenen vaker hoe daar mee om moet worden gegaan. Dit is een goede ontwikkeling. Jaarlijks komen

maar liefst 30 miljoen bezoekers op kinderboerderijen in contact met dieren. Veel van die bezoekers vallen in de risicogroepen van de zogenaamde YOPI's: jonge kinderen (young), ouderen (old), vrouwen in verwachting (pregnant) en mensen met verminderde weerstand (immunodeficiënt). Wanneer deze burgers op het erf komen is het belangrijk om te weten waar risico's liggen. Het keurmerk ondersteunt hierbij. Doordat dierhouders met een keurmerk de checklist ieder jaar samen met de eigen dierenarts opnieuw invullen, gaan zij steeds verder nadenken over waar het beter zou kunnen.

Hoe werkt het GD Keurmerk Zoönosen?

Bij aanmelding wordt een checklist naar uw dierenartsenpraktijk gestuurd. U ontvangt van GD een verzoek om een afspraak te maken met uw dierenarts om samen de checklist in te vullen. Met de checklist brengt u risico's van mogelijk voorkomende zoönosen op uw bedrijf in beeld. De checklist bestaat uit een algemeen deel en specifieke vragen per diersoort. U hoeft alleen de vragen te beantwoorden die betrekking hebben op de aanwezige diersoorten en de beoordeling is ook alleen hierop gebaseerd. Na retourzending van de ingevulde checklist ontvangt u een score voor uw zoönosepreventie. Bij een score van 60 procent of meer heeft u een zoönosenverantwoord bedrijf. U ontvangt dan een keurmerkboardje met daarop de keurmerkzegel voor dat jaar.

Zie ook:

www.gddiergezondheid.nl/keurmerkzoonosen

>> lees verder

>> *vervolg van vorige pagina*

Abortusverwekkers

Abortus bij kleine herkauwers staat al langere tijd in de schijnwerpers. Dit komt doordat veel van de besmettelijke oorzaken van abortus bij kleine herkauwers zoönosen zijn. Wanneer u met abortus of vroeggeboorte bij kleine herkauwers wordt geconfronteerd, is het van belang om de oorzaak te achterhalen door vrucht en nageboorte in te sturen voor pathologisch onderzoek. Wanneer de oorzaak bekend is, kunnen gericht maatregelen worden genomen.

Q-koorts is zonder twijfel de zoönose die de afgelopen jaren de meeste aandacht heeft gehad. In de jaren voor de start van de vaccinatiecampagne was het één van de belangrijkste infectieuze abortusverwekkers bij schapen en geiten. Voor deze ziekte is regelgeving van toepassing. Zo is Q-koorts aangifteplichtig en dienen afwijkende abortusaantallen te worden gemeld bij de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA). Ook geldt een vaccinatieplicht voor melkschapen- en melkgeitenbedrijven, dieren die naar een keuring of show gaan en voor bedrijven met een publieksfunctie.

Een andere belangrijke veroorzaker van infectieuze abortus bij kleine herkauwers is de bacterie *Chlamydia abortus*. Met name zwangere vrouwen moeten (in)direct contact met deze kiem vermijden. Als

publiek bedrijf dien je je hiervan bewust te zijn. Er was echter geen praktische tool voorhanden om erachter te komen of deze kiem op een bedrijf aanwezig is. Daarom heeft GD vorig jaar de 'chlamydia check' ontwikkeld. De dierhouder neemt zelf monsters, deze worden gepoold onderzocht en aan het einde van het aflamseizoen krijgt u de uitslag. Wanneer de kiem wordt aangetoond kunt u met uw dierenarts een plan van aanpak opstellen.

Hoe werkt de chlamydia check?

Een dierhouder neemt vlak na het aflammeren vaginale swabs van de schapen en geiten. Deze worden vervolgens gepoold onderzocht, waardoor de kosten een stuk lager liggen dan bijvoorbeeld individueel bloedonderzoek. Wanneer de bacterie aanwezig blijkt te zijn, is het mogelijk gericht actie te ondernemen om (verdere) problemen bij de dieren en ziekte bij mensen te voorkomen. Wanneer de kiem niet wordt aangetoond krijgt een bedrijf een bordje met goedkeuringszegel voor het betreffende jaar.

Bulten

Caseous lymfadenitis (CL) is een aandoening die wordt veroorzaakt door de bacterie *Corynebacterium pseudotuberculosis*. De belangrijkste verschijnselen zijn vergrote en geabcedeerde lymfeknopen. Ofwel, de welbekende bulten bij geiten. Voor CL bestaat geen behandeling. Verspreiding tussen bedrijven geschiedt meestal door contact met besmette dieren, maar kan ook door gebruik van besmette materialen en onvoldoende hygiëne. Bijvoorbeeld via kleding en schoeisel van bezoekers die elders contact hebben gehad met besmette dieren. Wanneer de bacterie vrijkomt uit doorgebroken abscessen kan de

>> *lees verder*

>> *vervolg van vorige pagina*

kiem meerdere maanden (en wellicht jaren) in de omgeving overleven. Ook vliegen kunnen de bacterie verspreiden. CL is beschreven als een van dier op mens overdraagbare aandoening, dus een zoönose. Voor CL bij geiten heeft GD een certificeringsprogramma.

Diarree

Veel diersoorten kunnen bacteriën bij zich dragen die diarree bij mensen kunnen veroorzaken, bijvoorbeeld campylobacter-bacteriën, *E. Coli*, *Cryptosporidium parvum* en salmonella-bacteriën. De overdracht hiervan gebeurt vaak via mest. Op kinderboerderijen kunnen kinderen in aanraking komen met mest van dieren. Dit is onvermijdelijk en ook niet direct 'gevaarlijk', mits een aantal maatregelen genomen worden, zoals:

- Laat dieren onderzoeken of ze drager zijn van bepaalde bacteriën
- Ruim elke dag de mest van de dieren op en zorg dat de stallen schoon zijn
- Zorg dat er voldoende gelegenheid voor handenwassen is en dat mensen erop worden gewezen om daar gebruik van te maken
- Zorg dat publiek niet tussen de dieren eet

Huidinfecties

Op een kinderboerderij lopen veel diersoorten rond die een (on)zichtbare aandoening van de huid kunnen krijgen. Op een kinderboerderij is veel direct contact tussen kind en dier, bijvoorbeeld door aaien of knuffelen. Dit contact kan zorgen voor overdracht van huid-aandoeningen van dier op mens. Denk hierbij aan zere bekjes bij schapen en geiten, ringschurft bij koeien en schimmelinfecties bij paarden. Ook hierbij geldt dat de risico's van dit contact beperkt zijn, indien een aantal maatregelen

genomen worden, zoals:

- Wees alert op verschijnselen van huid-aandoeningen en controleer de vacht van dieren regelmatig
- Zonder dieren met een huid-aandoening af van andere dieren en publiek
- Behandel dieren met een huid-aandoening tijdig en adequaat
- Zorg dat er voldoende gelegenheid voor handenwassen is en dat mensen erop worden gewezen om daar gebruik van te maken
- Zorg dat het publiek niet tussen de dieren eet en zorg dat op naleving wordt toegezien

Concluderend kan worden gesteld dat contact met dieren een risico inhoudt en dat een zogenoemd nul-risico niet reëel is. Echter, als je als beheerder of medewerker op een kinderboerderij bewust van bent van de risico's, de juiste maatregelen neemt en zorgt dat je publiek hier ook van op de hoogte is, dan hoeft het plezier van contact met dieren niet minder te worden. Voor meer informatie kunt u de website van GD of RIVM raadplegen: (www.gddiergezondheid.nl of www.RIVM.nl).

Op de website van het RIVM staan ook video's en kunt u de flyer 'voorkom ziek worden op de boerderij' downloaden.

